

МОТИВАЦІЙНІ ЧИННИКИ ВИБОРУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ В ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація. Розглянуто актуальну проблему мотиваційних чинників вибору спеціальності в галузі безпеки в умовах цифрової трансформації освіти. Проаналізовано внутрішні та зовнішні мотиваційні фактори, що впливають на вибір абітурієнтами спеціальностей, пов'язаних із безпекою праці та безпекою життєдіяльності. Визначено вплив цифровізації освітнього середовища на формування уявлень молоді про професії в галузі безпеки. Окреслено підходи до вдосконалення профорієнтаційної роботи з урахуванням особливостей сучасного цифрового суспільства.

Ключові слова: мотивація вибору спеціальності, галузь безпеки, цифрова трансформація освіти, профорієнтація, безпека праці, безпека життєдіяльності, компетентності.

Abstract. The current problem of motivational factors in choosing a speciality in the field of safety in the context of digital transformation of education is considered. Internal and external motivational factors influencing applicants' choice of specialities related to occupational safety and life safety are analysed. The impact of digitalisation of the educational environment on the formation of young people's ideas about professions in the field of safety is identified. Approaches to improving career guidance work taking into account the features of modern digital society are outlined.

Keywords: motivation for choosing a speciality, field of safety, digital transformation of education, career guidance, occupational safety, life safety, competencies.

Вступ

Проблема мотивації вибору спеціальності залишається одним із ключових питань сучасної педагогіки вищої школи, оскільки усвідомленість і обґрунтованість такого вибору безпосередньо впливають на якість підготовки майбутніх фахівців та їхню подальшу професійну реалізацію [1; 2]. В умовах цифрової трансформації суспільства трансформуються і самі мотиваційні механізми: зростає роль інформаційного середовища, соціальних мереж та цифрових профорієнтаційних інструментів у формуванні уявлень молоді про ринок праці та перспективні професії [3].

Особливої актуальності це питання набуває стосовно спеціальностей у галузі безпеки. З одного боку, фахівці з охорони праці, цивільного захисту та безпеки життєдіяльності є вкрай затребуваними в умовах воєнного часу, технологічного ускладнення виробництва та зростання кількості техногенних ризиків. З іншого боку, суспільна обізнаність щодо змісту та перспектив цих спеціальностей залишається недостатньою, що знижує мотивацію абітурієнтів до їх вибору [4; 5].

Метою дослідження є аналіз мотиваційних чинників вибору спеціальності в галузі безпеки та визначення підходів до вдосконалення профорієнтаційної роботи в умовах цифрової трансформації освіти.

Результати дослідження

Проблема мотивації вибору спеціальності розглядається в контексті теорій мотивації навчальної діяльності та концепцій профорієнтації. В сучасній педагогічній науці виокремлюють внутрішні та зовнішні мотиваційні чинники вибору спеціальності. Внутрішні чинники пов'язані з особистісними цінностями, інтересами та здібностями здобувача, тоді як зовнішні визначаються соціальними очікуваннями, ринком праці та впливом найближчого оточення [1; 6].

Аналіз особливостей вибору спеціальностей у галузі безпеки дозволяє виокремити такі основні групи мотиваційних чинників:

- соціальна значущість і затребуваність: усвідомлення важливості професії в умовах воєнного часу, зростання попиту на фахівців із безпеки праці та цивільного захисту;

- цифровізація галузі: поширення цифрових технологій у управлінні охороною праці, використання систем автоматизованого моніторингу ризиків, що підвищує привабливість спеціальності для технічно орієнтованої молоді;

- кар'єрні перспективи: можливості працевлаштування на підприємствах різних галузей, у державних структурах та міжнародних організаціях;
- вплив навчального середовища: якість освітнього процесу, наявність практичних компонентів підготовки, взаємодія з реальними роботодавцями.

В умовах цифрової трансформації освіти суттєво змінюються канали формування мотиваційних установок абітурієнтів. Соціальні мережі, онлайн-платформи та цифрові профорієнтаційні ресурси стають основними джерелами інформації про спеціальності та умови навчання. Цифровізація надає новий простір для профорієнтаційної роботи: можливості онлайн-діагностики здібностей та інтересів, інтерактивні симулятори професійної діяльності, відеоматеріали про реальні кейси фахівців з безпеки [3; 5].

Важливою проблемою залишається недостатня поінформованість абітурієнтів про зміст і перспективи спеціальностей у галузі безпеки. Стереотипне уявлення про ці спеціальності як виключно «технічні» або «бюрократичні» не відповідає реальності, оскільки сучасний фахівець із безпеки праці чи безпеки життєдіяльності поєднує аналітичні, комунікативні та технічні компетентності [4; 7].

Цифрова трансформація відкриває нові можливості для переосмислення профорієнтаційної роботи у галузі безпеки. Серед перспективних підходів можна виокремити: створення цифрових освітніх маршрутів для ознайомлення абітурієнтів із майбутньою спеціальністю ще до вступу; використання адаптивних онлайн-тестів для виявлення відповідності інтересів і здібностей абітурієнта вимогам спеціальності; залучення успішних випускників до онлайн-менторства та публічних комунікацій про свою професію в соціальних мережах [3; 6]. Поєднання традиційних форм профорієнтації з цифровими інструментами дозволяє охопити ширшу аудиторію потенційних вступників і сформувати більш усвідомлену мотивацію до вибору спеціальності в галузі безпеки [5; 8].

Висновки

Отже, вибір спеціальності в галузі безпеки визначається комплексом внутрішніх та зовнішніх мотиваційних чинників, серед яких в умовах воєнного часу та цифрової трансформації особливого значення набувають соціальна значущість професії, перспективи цифровізації галузі та доступність інформації про спеціальність через цифрові канали. Вдосконалення профорієнтаційної роботи з використанням онлайн-інструментів діагностики, цифрових освітніх маршрутів та менторських програм сприятиме підвищенню обізнаності абітурієнтів та формуванню усвідомленої мотивації до вибору спеціальностей у галузі безпеки. Це, своєю чергою, забезпечить кращу якість підготовки фахівців, здатних ефективно діяти в умовах сучасних викликів безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Яровий Р. С., Дембіцька С. В. Проблема професійного вибору в контексті сучасного розвитку суспільства. Матеріали науково-технічної конференції ВНТУ «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи» (МН-2024). Вінниця: ВНТУ, 2024.
2. Яровий Р. С., Дук Я. Проблема професійного становлення майбутнього фахівця в галузі цифрових технологій. Матеріали науково-технічної конференції ВНТУ «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи» (МН-2024). Вінниця: ВНТУ, 2024.
3. Yarovy R., Dembitska S., Kobylanskyi O., Sivert I., Sotskyi B. The Impact of Digitalization on the Evolution of Competencies and Changing Needs in the Labor Market. In: Auer M. E., Rüütmann T. (eds) Futureproofing Engineering Education for Global Responsibility. ICL 2024. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 1260. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-85652-5_19.
4. Яровий Р. С., Дембіцька С. В., Підгорний М. М. Мотиваційні чинники в процесі формування професійних компетентностей в умовах цифрової трансформації освіти. Educating for Tomorrow: Ukrainian Values in Global World: Conference Proceedings & Resolutions. Thompson Rivers University, Kamloops, Canada, 7–9 February 2025. С. 101–104.
5. Dembitska S., Kobylanskyi O., Nahorniak S., Puhach V., Tatarchuk V. Usage of Artificial Intelligence for the Individualization of Learning in the Institutions of Higher Education. In: Auer M. E., Rüütmann T. (eds) Futureproofing Engineering Education for Global Responsibility. ICL 2024. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 1260. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-85652-5_21.
6. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з професійної освіти засобами цифрових технологій. Педагогіка безпеки. 2024. Вип. 8. № 1–2. С. 1–7. <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2023-8-1-001-007>.
7. Dembitska S., Kuzmenko O., Savchenko I., Demianenko V., Hanna S. Digitization of the Educational and Scientific Space Based on STEAM Education. In: Auer M.E., Cukierman U.R., Vendrell Vidal E., Tovar Caro E. (eds) Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education. ICL 2023. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 901. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-53022-7_34.
8. Miastkovska M., Dembitska S., Puhach V., Kobylanska I., Kobylanskyi O. Improving the Efficiency of Students' Independent Work During Blended Learning in Technical Universities. In: Auer M.E., Cukierman U.R., Vendrell Vidal E., Tovar Caro E. (eds) Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education. ICL 2023. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 899. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-51979-6_21.

Яровий Роман Сергійович – студент групи ІПО-23б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: roman4wm@gmail.com.

Кобиланський Олександр Володимирович – д. пед. н., професор, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: akobilanskiy@gmail.com.

Roman Yarovy – student of group IPO-23b, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Email: roman4wm@gmail.com.

Oleksandr Kobyliansky – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Life Safety and Safety Pedagogy, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Email: akobilanskiy@gmail.com.